MIĘKKIE LĄDOWANIE W SZKOLE

Publikacja dla Rodziców i Nauczycieli

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

JAK PRZYGOTOWAĆ DZIECKO DO SZKOŁY?

Dobry start w szkole jest istotny dla rozwoju każdego dziecka. Pierwszy okres nauki szkolnej wiąże się ze zmianami, dlatego ważne jest odpowiednie przygotowanie malucha, rodzica i nauczyciela.

Ustawa z dnia 19 marca 2009 roku (Dz. U. nr 56, poz. 458 i Nr 219, poz. 1705) wraz z nowelizacją z dnia 9 lutego 2012 roku wprowadza obowiązek odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego przez dzieci pięcioletnie oraz od dnia 1 września 2014 roku obowiązek szkolny dla dzieci sześcioletnich.

Niedługo wszystkie dzieci w wieku sześciu lat będą rozpoczynać edukację szkolną. Praca nad rozwojem gotowości szkolnej wśród pięciolatków i pomoc sześciolatkom na początku ich drogi szkolnej jest nowym zadaniem dla rodziców i nauczycieli.

KILKA SŁÓW O DOJRZAŁOŚCI SZKOLNEJ

Od 2010 roku nauczyciele wychowania przedszkolnego zostali objęci obowiązkiem wydawania rodzicom informacji na temat dziecka przygotowującego się do nauki w szkole. Informacja ta poprzedzona jest obserwacjami po raz pierwszy w październiku/listopadzie i drugi raz w kwietniu.

Rodzicu! To duża korzyść dla Ciebie i Twojego dziecka, gdyż macie szansę dodatkowo pracować w domu nad wspieraniem jego rozwoju. Poproś nauczyciela o wskazówki do pracy z dzieckiem. Jeśli będzie ono wykazywało wyraźne kłopoty w nabywaniu nowych umiejętności lub w rozwoju emocjonalno-społecznym, rozważ wizytę w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Istnieje tam możliwość zdiagnozowania przyczyn trudności dziecka i objęcia go specjalistycznym wsparciem. Dzięki takim działaniom, Twoje dziecko będzie miało szansę na lepszy start w szkole!

Nauczycielu! Pamiętaj, aby dać rodzicowi konkretną informację na temat funkcjonowania dziecka. Potrzebne mu będą wskazówki do wspólnej pracy w domu. Gdy dziecko potrzebuje większego wsparcia i wyraźnie słabo radzi sobie z przygotowaniem do szkoły, możesz zasięgnąć opinii specjalistów, w jaki sposób mu pomóc.

GŁÓWNE OBSZARY BADANIA DOJRZAŁOŚCI SZKOLNEJ

Gotowość do podjęcia nauki szkolnej nie przychodzi automatycznie w chwili ukończenia sześciu lat. To, czy dziecko jest wystarczająco przygotowane na pierwszy dzwonek, zależy od jego funkcjonowania w poszczególnych sferach rozwojowych.

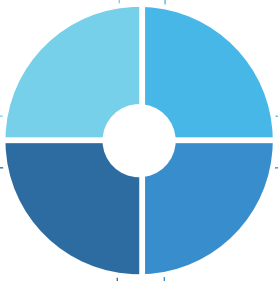

Sfera fizyczna

poziom samoobsługi, posługiwanie się narzędziami, sprawność ruchowa, sprawność aparatu mowy, koordynacja wzrokowo-ruchowa i dźwiękowo-ruchowa

Sfera poznawcza

zdolności pamięciowe, szybkość uczenia się, myślenia, planowania i tempa pracy, koncentracja uwagi, praktyczne działania, ciekawość poznawcza, kompetencje językowe i komunikacyjne

Sfera społeczna

umiejętność przestrzegania norm i zasad, uczynność wobec innych i wrażliwość społeczna, umiejętność funkcjonowania w grupie i przebywania z dala od najbliższych

Sfera emocjonalna

zainteresowanie zajęciami szkolnymi, umiejętność pokonywania trudności i stosunek do obowiązków szkolnych, kontrola wyrażania emocji, stabilność emocjonalna, sposób uzewnętrzniania emocji w kontaktach z innymi

CHARAKTERYSTYKA „PIERWSZAKA”

Pamiętaj! Aktualny stan zdrowia psychicznego i fizycznego oddziałuje na poszczególne sfery rozwoju. Choroba, zmiana otoczenia, sytuacje stresowe, brak aktywności ruchowej wpływają na funkcjonowanie dziecka.

Sfera emocjonalno-motywacyjna

Sfery: emocjonalno-motywacyjna i społeczna, są najczęściej zaniedbywane i lekceważone, jeśli chodzi o stopień ich dojrzałości w procesie rekrutacji do szkoły. Przyjrzenie się poszczególnym elementom tych sfer pozwoli wyłapać ewentualne trudności dziecka i rozpocząć ich minimalizowanie.

PIERWSZOKLASISTA I PIERWSZOKLASISTKA POTRAFIĄ:

Panować nad emocjami

Dziecko rozpoczynające naukę w szkole powinno umieć kontrolować swoje emocje: potrafi poczekać na swoją kolej (na nagrodę, dobrą ocenę, przerwę między lekcjami itp.), opanowuje przypływ złości, radości czy innych emocji. Wie, jak wyrażać emocje w sposób społecznie akceptowany i potrafi to robić (nie bije innych, nie używa wulgaryzmów, nie obraża się na nauczyciela). Poznaje i rozpoznaje emocje w sobie i stara się kierować nimi tak, aby nie krzywdzić siebie i innych.

Możesz wspierać dziecko:

- ucz je nazywać emocje: nazywaj je u siebie i u dziecka
- pokazuj mu, jak wygląda osoba rozzłoszczona, smutna, zachwycona itp. oraz naucz je wiązać emocje z konkretnymi sytuacjami
- nagradzaj dziecko za te sytuacje, gdy uda mu się zapanować nad emocjami (np. odczekać na swoją kolej, pogratulować koledze zwycięstwa)
- wprowadź „Kosz Złości" w domu/szkole/przedszkolu, aby przez zgniecenie lub podarcie kartki mogło wyrzucić z siebie energię płynącą ze złości
- określ zasady dotyczące wyrażania emocji, obowiązujące wszystkich i ustal konsekwencje ich przestrzegania

Ćwiczenie! W tym celu możesz zastosować wycinki z gazet (twarzy lub postaci) albo użyć lustra. Niech dziecko pokaże osobę smutną, radosną, itp. Może ją też narysować. Aby maluch nauczył się wiązać emocje z sytuacjami, róbcie razem quizy, zagadki.

Być odpornym na stres i frustrację

Można to ocenić w momencie, gdy dziecko przeżywa niepowodzenie albo wchodzi w nową sytuację. Sześciolatek dojrzały do podjęcia nauki w szkole przyjmie krytykę swojego zachowania. Nie oznacza to, że nie będzie mu smutno, ale nie będzie reagował nieadekwatnie do sytuacji, np. zanosił się płaczem za każdym razem, wybiegał z zajęć, reagował niepokojąco (moczeniem, kłopotami ze snem, itp.). Konstruktywna krytyka będzie mobilizowała go do pracy, a mimo braku oczekiwanego efektu nie straci szybko motywacji do dalszej pracy czy zabawy.

Możesz wspierać dziecko:

- przyzwyczajaj je do sytuacji, gdy nie odnosi zwycięstwa lub wypada w czymś gorzej, rozmawiaj z nim o tym i pokazuj na własnym przykładzie, że i Ciebie to spotyka
- wychodźcie w nowe miejsca, spotykajcie się z nowymi ludźmi, opowiadaj, jak to przeżywasz
- wzmacniaj w nim przekonanie, że sobie poradzi (pokazuj konkretne sytuacje, w których sobie radzi)
- wskazuj mu jego mocne strony i rozwijaj jego zainteresowania
- nagradzaj je za zachowania, które świadczą, że mimo porażki na nowo podejmuje inicjatywę
- motywuj je do różnych działań przez zachętę i pokazywanie korzyści, jakie odniesie (np. będzie coś potrafiło, pozna nowe osoby, zwiększy umiejętności), unikaj motywowania dziecka przez straszenie lub karę, to na dłuższą metę nie da rezultatu a może przynieść odwrotny skutek

Ćwiczenie! Gdy dziecko boi się wizyty u lekarza, spotkania z nowymi dziećmi, rozmowy z ekspedientką, ćwicz z nim w domu takie sytuacje. Bawcie się z podziałem na role, róbcie teatrzyki.

Być zdyscyplinowanym

Na dziecku sześcioletnim, które staje się uczniem, spoczywa więcej odpowiedzialności. Pakuje się na zajęcia szkolne (na początku z rodzicami), dba o porządek na ławce i w plecaku, odrabia prace domowe, jest punktualne na zajęcia itp. Ma więc świadomość, że jest to ważne i pamięta o tym.

Możesz wspierać dziecko:

- w domu ucz je odpowiedzialności za drobne prace domowe
- pilnuj, aby uczyło się sprzątać po sobie
- ustal z nim konkretne pory odrabiania lekcji i pakowania
- nie wyręczaj dziecka w odrabianiu prac domowych, tylko naprowadzaj i wspieraj
- ucz dziecko samodzielnego myślenia

Sfera społeczna

PIERWSZOKLASISTA I PIERWSZOKLASISTKA POTRAFIĄ:

Rozwiązywać konflikty

Dziecko rozpoczynające edukację szkolną wie, kiedy i za co przeprosić, gdy zrobi błąd. Ponieważ panuje nad swoimi impulsami, to nie wszczyna awantur i bijatyk. Nie obraża się, stara się znaleźć rozwiązanie, a jeśli samo nie potrafi go znaleźć, korzysta z pomocy dorosłego.

Możesz wspierać dziecko:

- pokazuj konsekwencje jego działań i skutki nieprawidłowego rozwiązywania konfliktu (awanturowania się, obrażania)
- nagradzaj za zachowania, w których wykazało się odpowiednią reakcją podczas konfliktu (staraj się nagradzać niematerialnie np. wspólnym spędzaniem czasu, pochwałą, uśmiechem)

Ćwiczenie! Baw się z dzieckiem w historyjki: opowiedz dziecku historię, w której pojawił się konflikt, potem poproś, by ją dokończyło. Jeśli ma kłopot z wykonaniem zadania, pokaż mu, jak to zrobić.

Przestrzegać reguł i poleceń

Dziecko słucha się poleceń nauczyciela, a gdy czegoś nie rozumie – pyta. Przestrzega zasad gier i reguł ustalonych w zespole. Współpracuje z innymi podczas pracy zespołowej.

Możesz wspierać dziecko:

- ustal w domu kontrakt z zasadami, które będą dotyczyć wszystkich domowników
- często grajcie w rożne gry wymagające współpracy, pilnuj, aby dziecko przestrzegało reguł

Ćwiczenie! Pobawcie się w domu w „lekcję”: niech dziecko zadaje pytania i wykonuje Twoje polecenia, a potem zamieńcie się rolami (pokaż mu też jak to jest, gdy uczeń nie słucha się poleceń).

JAK PRZYGOTOWAĆ SZKOŁĘ DO DZIECKA?

Pojawienie się w szkole sześciolatków jest również wyzwaniem dla szkoły, gdyż sześciolatki są na innym etapie rozwojowym niż siedmiolatki. Szkoła powinna się odpowiednio do tego przygotować między innymi poprzez podniesienie umiejętności nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej czy dostosowanie pomocy dydaktycznych do potrzeb sześciolatków.

CO SIĘ ZMIENIA W ŚWIECIE SZEŚCIOLATKA I SZEŚCIOLATKI?

Pierwszy rok szkolny niesie za sobą wiele nowych zadań. Dziecko opuszcza znane pomieszczenia przedszkola i musi dostosować się do nowych reguł panujących w szkole. Przebywanie z nieznanymi dziećmi w grupie i obecność dzieci starszych w budynku szkoły mogą być stresujące dla malucha.

	DZIECKO W PRZEDSZKOLU	DZIECKO W SZKOLE
ORGANIZACJA LEKCJI	swoboda poruszania się	praca przy ławce
PRACA NA LEKCJI	z pomocą nauczyciela	bardziej samodzielna
PRACA DOMOWA	rzadko, większa swoboda	nowy obowiązek, większe wymagania
OCENY	wspieranie zachowań pożądanych	według klucza, oceny również negatywne
POSIŁEK	odpowiedzialna placówka	odpowiedzialny rodzic
ORGANIZACJA BUDYNKU	małe, znane sale	często ogromny budynek, nowe nieznane pomieszczenia, m.in. biblioteka
RELACJE W SZKOLE	znane, bezpieczne środowisko	wiele nieznanych osób, dużo starszych dzieci

Co wynika z tych zmian? – Złote Rady dla rodzica

- zapoznaj dziecko ze szkołą: opowiadaj, jak wygląda dzień w szkole, pokaż sale i pomieszczenia szkolne, z których będzie korzystać
- zachęcaj dziecko do pracy przy biurku (do pisania, rysowania, czytania)
- ucz dziecko odpowiedzialności (odrabiania prac domowych, sprzątania), zadbaj o rozwój jego zainteresowań
- reaguj ze spokojem na kłopoty adaptacyjne u dziecka (z zasypianiem, apetytem itd.)
- zachęcaj dziecko do nauki przez rozbudzanie jego ciekawości a nie przez straszenie

- w przyjazny sposób przygotuj dziecko na trudne sytuacje (nieznani nauczyciele i dzieci, ocena za pracę, godzina lekcyjna i przerwy)
- pamiętaj o kształtowaniu poczucia własnej wartości (chwal dziecko za postępy i starania, pomóż mu radzić sobie z niepowodzeniami)
- zachęcaj dziecko do regularnego dzielenia się wrażeniami ze szkoły, szybciej się dowiesz o jego ewentualnych problemach
- dbaj o higienę psychiczną dziecka (odpoczynek, regularne posiłki, nieprzeciążanie zajęciami pozaszkolnymi)
- pamiętaj o przygotowaniu odpowiedniego posiłku dla malucha (nauka zdrowego żywienia)
- zaangażuj się w życie szkoły, kontaktuj się z wychowawcą, uczęszczaj na zebrania i uroczystości szkolne

Co wynika z tych zmian? – Złote Rady dla nauczycielek i nauczycieli

- zapoznajcie dziecko ze szkołą (przedstawcie funkcje poszczególnych pomieszczeń i osób, przygotujcie zabawy wymagające poznania szkoły)
- bądźcie czujni na sygnały, które świadczą, że z czymś sobie nie radzi
- nawiążcie z dzieckiem ciepłą i życzliwą relację, wykazujcie troskę i opiekuńczość, pamiętajcie, że w niektórych sprawach dziecko traktuje Was jak rodzica
- przygotujcie salę lekcyjną tak, aby była dla dziecka atrakcyjna, przyjemna i bezpieczna (korzystajcie z kolorowych ozdób, miękkich poduch czy dywanu, elementów o różnych fakturach)
- używajcie pomocy edukacyjnych wspierających samodzielność myślenia dziecka i jego twórczość między innymi pomocy wykorzystywanych w pedagogice Montesorii lub zabawek progresywnych
- włączajcie do swojej pracy metody aktywizujące i wykorzystujcie sprzęt stosowany w pedagogice zabawy (chustę Klanzy, karty dialogowe itp.)
- postarajcie się, by w klasie był kącik do wyciszenia się, gdzie dziecko będzie mogło odejść za Waszym pozwoleniem lub wskazaniem (może tam być pufa, dywanik, książki, piłka do uciskania)
- zapoznajcie dziecko z zasadami panującymi w szkole, potem co pewien czas je przypominajcie
- uczcie dziecko pracy przy ławce metodą małych kroków (umożliwiajcie poruszanie się po sali, róbcie przerwy, stosujcie różne metody aktywizujące)
- okażcie wyrozumiałość wobec impulsywności i większej ruchliwości dziecka
- poznajcie indywidualne potrzeby każdego dziecka
- zwracajcie uwagę na atmosferę panującą w klasie, na relacje między uczniami
- dopilnujcie, by dzieci spożyły posiłek, same mogą o tym zapomnieć
- zainteresujcie dziecko tematem pracy domowej (rozmawiajcie o tym, co dzieci mają zrobić, dopytajcie się, czy wiedzą, jak mają to zrobić, pobudźcie ich wyobraźnię i chęć pracy)
- zachęcajcie rodziców do zaangażowania się w pracę ich dziecka i całej szkoły

Masz trudną sytuację?

Widzisz, że dziecko z czymś sobie nie radzi?

Pomoc znajdziesz:

- u pedagoga lub psychologa szkolnego
- w najbliższej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej
- w stowarzyszeniach, które zajmują się niesieniem pomocy psychologicznej, np. Stowarzyszenie Q Zmianom, Stowarzyszenie dla Rodzin, Stowarzyszenie SPOZA, Fundacja Dzieci Niczyje

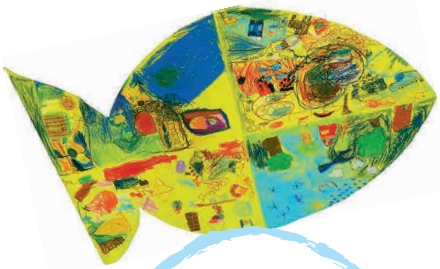

Rodzicu i nauczycielu, czy znasz już korzyści z zapisania dziecka sześcioletniego do pierwszej klasy?

Sześciolatek w szkole może dać sobie radę. Dzieci, które szybko osiągają dojrzałość szkolną są już gotowe, aby iść do szkoły. Gdy widzisz, że Twoje dziecko dobrze radzi sobie w przedszkolu i opanowało umiejętności przedszkolne, to znaczy, że już czas na nowy etap. **Umysł sześciolatka łatwo przyswaja nowe informacje i żywo interesuje się tym, co go otacza. Przedłużanie pobytu w przedszkolu może sprawić, że dziecko będzie się nudziło.**

Ponadto, sześciolatek w szkole:

- uczy się samodzielności i łatwiej nawiązuje kontakty,
- ma większe szanse edukacyjne niż jego rówieśnicy w oddziałach przedszkolnych,
- wcześniej może przystąpić do matury i może rozpocząć studia w tym samym wieku, co jego koledzy i koleżanki z pozostałych państw UE.

Mamy nadzieję, że uda się Państwa dzieciom osiągnąć te korzyści i wykorzystać je dla pełnego i zrównoważonego rozwoju. Wierzymy, że ich wejście w progi szkoły może być wydarzeniem wartościowym i satysfakcjonującym. Wszystkich rodziców, którzy chcą aktywnie wspierać rozwój swoich pociech, zapraszamy na konsultacje psychologiczne w Stowarzyszeniu Q Zmianom.

Życzymy powodzenia w miękkim lądowaniu w szkole wszystkim Sześciolatkom, ich Rodzicom i Wychowawcom.

Zespół Stowarzyszenia Q Zmianom

Koordynatorka projektu:
Anna Radziszewska
e-mail: a.radziszewska@qzmianom.org
tel.: 505332544

Bibliografia:

Bee, H. (2004). *Psychologia rozwoju człowieka*. Poznań. Wydawnictwo Zysk i S-ka.

Janiszewska, B. (2006). *Ocena dojrzałości szkolnej w świetle dyskusji nad obniżeniem startu szkolnego dzieci*. [w:] Brejnak, W. (red.). Biuletyn Informacyjny PTD. Warszawa. Oficyna Wydawniczo – Poligraficzna Adam. Nr 32.

Pruitt, D. B. (red). The American Academy of Child and Adolescente Psychiatry. (2005). *Twoje dziecko*. Warszawa. Wydawnictwo Jacek Santorski & Co.

Pułtorak, M. (2000). *Zdrowotne uwarunkowania dyspozycji do pracy szkolnej, pokonywania trudności w uczeniu się i niepowodzeń w nauce*. [w:] Woynarowska, B. (red.). Zdrowie i szkoła. Warszawa. Wydawnictwo Lekarskie PZWL.

Walkowiak, M. i in. (2011). *Diagnoza dziecka w wieku przedszkolnym.* Łódź http://www.men.gov.pl/images/stories/pdf/Reforma/men_tom_1.pdf

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom od 2004 roku inspiruje osoby w każdym wieku do wykorzystywania ich wewnętrznego potencjału. Działamy poprzez organizację szkoleń, warsztatów psychoedukacyjnych, psychoterapii, konsultacji psychologicznych dla rodziców i ich dzieci.

Zakres działalności (dane z lat 2007-2011):

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom
ul. Zorzy 26A/5
04-639 Warszawa
www.qzmianom.org

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

Projekt „Miękkie lądowanie w szkole" współfinansowany jest przez Ministerstwo Edukacji Narodowej